

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiło jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsako sredo popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 20— K
pol leta . . . 10—
četrt leta . . . 5—
posamezna številka po 40 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin. za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 45 K.

Telefon uredništva
št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 75 vin.
. . . dvakrat . . . 60
. . . trikrat . . . 45
za nadaljnja uvrščanja od petit-vrste po 30 vin.
Oznaniła sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.

Poštna hranilnica št. 11.197.

Reklamacije so proste poštnine.

Naše strokovno tajništvo

je ustanovljeno ter sprejema stranke vsak dan dopoldne od 10. do 12. ure.

Isti čas je mogoče govoriti tudi

z urednikom Učiteljskega Tovariša.

Uradni prostori obeh so

v Učiteljski tiskarni, Frančiškanska ulica št. 6, I. nadstropje.

Kdor želi pismenega odgovora od tajništva ali uredništva, naj vselej pošlje znamko za odgovor.

Debata o načrtu zakona narodnih šol v Narodnem predstavništvu.

Beograd, koncem junija 1919.

Kakor smo v uvodnem članku zadnje številke naznanili, je bil načrt na dnevnem redu v Narodnem predstavništvu dne 25. junija t. l.

Tega dne na večer tako okoli 7. ure po odmoru, ko so prvi žarki električne luči razsvetlili veličastno dvorano starega dvora, kjer so seje Narodnega predstavništva, se je začela debata o izpremembi in dopolnilu zakona narodnih šol.

Na galerijah je bilo mnogo poslušalstva: učiteljstva, dijaštva, novinarjev in drugih, a med njimi tudi naši dragi gosti iz Ljubljane, tov. Jelenc, Gnus in Gangl, katerih prihod je došel v srečnem času. Poslanske klopi so bile precej polne poslancev, ki prelistavajo in pregledavajo naš načrt ali pa se mirno razgovarjajo.

Minilo je precej let, odkar nisem bil v parlamentu in ko sem se zadovoljeval samo s časopisnimi poročili. Tu vidimo v novem parlamentu naše nove države nepoznane obraze naših bratov iz novih krajev, a med njimi vendar zapazim marsikake osebnosti naših starih parlamentarcev, ki so sedeli na poslaniških klopih in nas njihova prisotnost spominja prošlosti našega burnega življenja in strankarske borbe.

Iz razmišljanja nas zbudi glas ministra prosvete g. Ljube Davidovića, ki započne svoj ekspozé o zakonu narodnih šol. Vsa njegova pojava, vsebina govora in način, posebno ton njegovega glasu vlivajo neko posebno zarpanje. G. Davidović je po

svojem temperamentu in po posebni prirodni umni spretnosti eden od onih mož, ki zbude pri ljudeh dobrohotnost in človečnost, a kadar se te, po besedah nekega pisatelja, pri ljudeh probude, mogoče jih je povesti in skloniti za vsako dobro stvar.

Njegov govor tvori umetniško celoto. Na eni strani popularizirana študija vsega prosvetnega problema in naloge, ki nas čaka, na drugi strani umetniška slika učiteljske prošlosti, našega življenja in delovanja, naših borb in stradanja. Tu prinašamo poedine konture njegovega govora, a v enih prihodnjih številkah bomo objavili govor v celoti po stenografičnem zapisniku, kakor tudi govore vseh ostalih narodnih zastopnikov, ki so govorili pri tej priliki.

Ko je z uvodnimi besedami in utemeljenimi razlogi pojasnil, da zahteva goji interes uka in narodne prosvete povišanje učiteljskih plač, kar se predlaga s tem načrtom, je g. ministar istočasno lepo naglašal, kako osnovna narodna šola v današnjem sedanosti poleg svoje naravne naloge, ki jo mora imeti, mora istočasno služiti interesom kraja, kjer se nahaja, kar more izvesti in ustvariti samo usposobljen in materialno občan učitelj, ki donša v učiteljski posel svojo silo. Poudarja, da so bili rezultati osnovne šole sijajni, ali je, pravi, naša krivda, da se nismo postarali, da se s stvarjanjem posvetnih ustanov očuva to znanje iz osnovne šole.

Najbolji program in največje učne reforme ne veljajo nič, ako učitelj ne dela, kakor treba in kolikor treba; toda če ostane v takih razmerah, on tega ne more storiti. Za tem prehaja na vse pravice učiteljskega dela v prošlosti in posebno v najnovejši umetniški sliki z najizbranejšimi besedami poudarja učiteljsko narodno delo, pripravljanje narodne duše kakor v šoli tako izvan šole za velike dogodke in veliko zgodovinsko vlogo, ki se je odigrala za naš narod. Veliki, največji del zaslug za dosežene rezultate pripisuje učitelju.

Četudi je njegov govor precej dolg, on ne dolgočasí, ampak vzdrží v napeti pazljivosti vso skupščino in vse nas na galerijah in prehaja na najlepši del svojega govora, ki je bil vzvišena pesem prelite krvi in istinite požrtvovalnosti učitelja za našo narodno stvar. Spominja na mlajše učitelje-častnike, ki so padli

krvavih prsi tam ob Vardarju in na kamenitih poljih Macedonije v ognju sovražnih krogel. Govori o težkem nacionalnem delu učitelja v Macedoniji, spominja na četaško akcijo, ki so jo učitelji obdrževali in razvijali. Spominja na učiteljskega sina vojvodo Brano, največje domovinsko požrtvovanje, ki je človek sedanosti more dati in je dal skromni in siromašni dom učiteljski; spominja na učitelja Lazarja Kujundžića, njegovo junško smrt in moralni heroizem njegove majke, ko so jo ob mrtvem sinu Turki vprašali: »Baba, reci, je li to tvoj sin?«

G. Davidović je završil svoj govor ob burnem aplavzu vse skupščine, in da ni bila ta zadeva že poprej po klubih razjašnjena, bila bi njena usoda s tem govorom rešena.

Po govoru g. ministra so se vrstili izbrani in lepo zamišljeni govori ostalih zastopnikov. Tema je bila v resnici hvalna in nudila je najboljše polje za govor poslancem iz naroda kakor tudi ostalim.

Za g. ministrom je govoril vrlo lepo in preudarno bosanski zastopnik g. Stan-ko Pavičić.

Za tem govori v imenu radikalnega kluba g. M. Dragović, poslanec-seljak. On je jasno z zvonič glasom očrtal svoja opazovanja o pokretu in delu učitelja. Poudarja pojav, kako je bilo mnogobrojno premeščanje po prošnji in sedanosti in premeščanje po strankarskih vzrokih v prošlosti, a temu so vzrok slabe materialne razmere učiteljstva, ki se bori zaradi šolanja svoje dece, da pride v mesta, ker nimajo sredstev, da jo iz sela šolajo. Prinaša značilni fakt, da je danes preprost seljak poudarjal, da je treba učiteljskim zagotoviti materialni položaj, da bi mogli nezavisno in dobro vršiti poverjeni jim posel. Dalje govori o učiteljskem delu. Z aplavzom je pozdravljen, ko spominja na takozvani učiteljski polk v Šumadijski diviziji, ki so v njem vsi vodniki in komandirji učitelji. Prosi v imenu svoje stranke za sprejetje tega zakonskega načrta in rešenje učiteljskega vprašanja, ki bi ga njegova stranka že poprej rešila, da niso tega dogodki preprečili.

Za tem stopi na govornico g. Milivoj Bašić, nekdanji šolski nadzornik v Krajni. Govori v imenu stranke nacionalcev. Opozarja, da vidi le ozka pamet v tem načrtu samo povečanje uradniških plač, a

niša vidi pomoč narodni šoli in narodni bodočnosti. Poudarja, kaj so vse učitelji delali v prošlosti, a opominja, da jih čakajo še širše in večje zadaje v bodočnosti. Poudarja in očrtava težkoče dela in prilike, ki se z njimi učitelj bori, in kontrast med veličino dela in nagrade. Kaže na to, kako so učitelji celo oni mali prosti čas na četrtke in nedelje žrtvovali za delo v nadaljevalnih šolah in poljedelskih zadrugah in to vse za malenkostno plačo od 50—100 dinarjev.

Zahteva posebno nagrado za vsako kulturno delo učiteljsko izvan šole. Raduje se, da načrt obsega vse učiteljstvo Jugoslavije.

Dobi besedo g. Nastas Petrović, ki poudarja kot redko neopažen pojav fakt, da ni niti enega poslanca, ki bi bil prišel temu načrtu. Vsi poslanci in vse političke skupine so zanj in tako ni treba dalje govoriti. Tega načrta ni pred njim braniti, vsi ga pojmi in shvatamo kakor treba. Potrebno je samo, da ga soglasno sprejmemo.

Po govoru g. Nastasa Petrovića so se nekateri gospodje vzdržali od nadaljne besede, ko so uvideli, da je povedano v glavnem vse.

Govorili so še gg. Mita Kličin, Stan-ko Banić, en Slovenec socialist, ki naj nam oprosti, da njegovega imena z našo najboljšo voljo nismo čuli, da bi ga mogli zabeležiti.

S tem je lista govornikov bila izčrpana in načelna debata zaključena. Na koncu povzame besedo izvestilec g. Sv. Džordžević, naš kolega. On poudari fakt, da je to prvi slučaj in prvokrat, da izvestilec nima nikakega posla, ne da brani pred kom, ne da objašnjuje načrt. Z gorkimi besedami se zahvaljuje v imenu učiteljstva Narodnemu predstavništvu.

Za tem je načrt stavljen na glasovanje. Glasovalo je 158 poslancev in vsi glasovi so bili za!

S tem je bil načrt sprejet in seja zaključena.

Šolskim vodstvom in učiteljstvu v uvaževanje.

1. V razpredelku »opomba« redno podpisane plačilne liste naj vrnejo šolska vodstva (ravnateljstva) deželnemu knjigovodstvu šole tedaj, ko dojde denar in se ta izplača učiteljstvu. Na plačilni list

zarjal na to — in iskren je bil pozdrav, ki se popisati ne da.

Dobre volje za šolsko delo ji ni nedostajalo; toda njeni dobrovoljnosti so se ustavljali raznovrstni zadržki. Bolezen ji je nakopala več nego leto neprostovoljne brezposelnosti. Takrat se je kazalo zlato njeno srce doma. Domačinom, kakor napram vrstnikom je bila popustljiva in prizanesljiva ter prijazna z vsemi.

Kar se tiče narodnosti se lahko reče: »Dajte nam dosti takih učiteljev in rešena bo za vedno prekrasna naša Jugoslavija!«

Predraga Malka, obdajale so Te najlepše dobrine, in rosi se mi oko, če mislim, da Te ni. Prepričana sem tudi, da se veseliš snidenja s Teboj v boljši bodočnosti vsi kolegije in kolegi.

F. R.

Pomoč alkoholikom in njih svojcem!

Alkoholizem je socialno zlo, v dvojnem pomenu besede. Prvič zato, ker to ni le bolezen posameznikov, marveč človeške družbe kot take in drugič, ker se

da ta bolezen ozdraviti edino le s socialnim delom, ki ga ne morejo vršiti samo posamezniki, marveč se ga mora oprijeti po svojih organih tudi najmočnejši družabni organizem — država.

Naša javnost vidi v pijancu brezčastnega in delomrznega človeka, ki bi lahko opustil brezumno uživanje alkohola, ko bi le hotel. Alkoholizem je po njegovem mnenju le privatna zadeva vsakega posameznika in zato se ne briga veliko zanjo.

Ta obskodb je krivična. Med skrbstvom za slepce, gluhozemce, pohabljenec in jetične ter skrbstvom alkoholikov obstoji važna razlika. Medtem ko prvi prosijo pomoči, jo drugi največkrat odklanjajo, ker ne vidijo ali nočejo videti svoje nesreče in nesreče svoje družine. Alkoholika je treba učiti, da spozna svojo bolezen, vzgojiti mu je treba voljo k rednemu in zmernemu življenju. Izpodbiti se mu mora dobra vera in zaupanje v pivske tovariše, ki ga odtegujejo družini in dostojnemu družabnemu življenju.

Da pritegnemo te naloge v svoj de-lokrog — kamor tudi po vsej pravici so-

dijo — ter jih po svojih močeh kar najpopolneje reši, je deželna vlada za Slovenijo z naredbo z dne 22. maja 1919 ustanovila tri poverjeništvu za socialno skrb protialkoholni oddelek. Ta oddelek skrbi za alkoholike in člane njihovih družin med drugim:

- a) kot posvetovalen in posredovalen organ;
- b) s tem, da skrbi za pravno varstvo družinskih članov alkoholikov, zlasti otrok in
- c) za zdavljenje alkoholikov.

V interesu javnosti je, da vsi dobro misleči podpirajo urad, ki upravlja socialno skrb alkoholikov. V Ameriki, Angliji, Švici, Nemčiji, Belgiji itd. vzdržuje zasebna človekoljubnost že več let s prav lepimi uspehi nad 400 takih uradov. Tudi pri nas bi bilo nujno potrebno, da se javnost zainteresuje za naloge, ki jih ima državni protialkoholni urad, ker bo mogel edino le tedaj doseči zaželjene uspehe, ako ga bo občinstvo v njegovem delovanju primerno podpiralo. Zato hoče podpisani urad v naslednjem opozoriti javnost

LISTEK.

† Malki Pušenjakovi.

Ena se Tebi je želja spolnila, v zemlji domači da truplo leži.

Blaga njena duša se je preselila dne 25. junija t. l. ob pol 8. uri zjutraj v lepši kraj, kjer ne vlada prevara in zmota. Rodila se je 8. julija 1875 kot hči nadučitelja na Cvenu pri Ljutomeru. Študije je dovršila z zrelostnim izpitom v Mariboru pri šol. sester. Usposobljena je bila v Ljubljani. Pri nameščenju je ni bila sreča mila. Vedno je želela v domači kraj, toda usoda jo je zanesla v Konjiški okraj. Tu je delovala 13 let in priljubila se je ljudem, posebno pa mladini. Duh ljudomilosti in spoštljivosti je ni navdajal samo med šolskimi stenami, nego jo je spremljal vsepovsod. Ganljiv je bil prizor na postaji, ko se je vrnila njim tako priljubljena gospodična po drugi operaciji na staro učno mesto. Dosti učencev ji je prihitelo 1 uro daleč naproti, ne da bi jih kdo opo-